

Innspill til kommuneplanens samfunnsdel, en oppsummering

I de grå boksene nedenunder har vi oppsummert de viktigste innspillene fra medvirkningsprosessen så langt. Innspillene ikke er vedtatt som konkrete mål, men de har hatt stor betydning for valg av innsatsområder og hovedmål i planen. Medvirkningen til planarbeidet har bidratt til å forme retning på innsatsområdene.

Samarbeide i Larvik - viktige innspill fra medvirkningsprosessene

- Det er viktig at frivilligheten medvirker allerede på planleggingsstadiet
- Det er behov for å redefinere dugnadsånden fra frivillig arbeid til muligheter for å dyrke gode nærmiljøer og fellesskap
- Samarbeid skjer på forhånd, det er ikke en ettertanke
- Skal vi dyrke innbyggerkraften må vi lytte til innbyggerne
- Vi må jobbe sammen
- Det er mye å finne på for de som ønsker å engasjere seg
- Vi er et samfunn som ser og trenger hverandre
- Legge til rette for samspill mellom kommune og private aktører
- Kommunen må være en medspiller
- Vi må stille opp som frivillige for å skape et godt samfunn for alle
- Kommunen (organisasjonen) har tillit fra hele befolkningen
- Fokus på de gode samtalene som leder til de beste resultatene
- Vi må samarbeide tverrsektorielt
- Larvik kommune er åpen og transparent

Leve og bo i Larvik - viktige innspill fra medvirkningsprosessene

- Prioritere sosial boligutvikling
- Tilrettelegge for aldersvennlige og universelt utformede lokalsamfunn
- Prioritere tidlig innsats og forebygging i alle aldre
- Jobbe for at alle skal oppleve å være innafor
- Ta i bruk nye teknologier som øker hverdagsmestring
- Bidra til at alle barn og unge har muligheten til å delta i fritidsaktiviteter uavhengig av foresattes sosioøkonomiske status
- Jobbe for å redusere ulikhet i helse
- Ha gode samarbeid, samskape og samhandle, og ha en aktiv kunnskaps- og erfaringsdeling med frivillig og privat sektor for å finne bedre løsninger sammen
- I samarbeid med lokalsamfunnet utvikle framtidens velferdstjenester
- Vi samhandler om et trygt, variert og innovativt opplærings- og oppvekstløp som ser den enkelte
- Ha varierte opplæringsarenaer for livslang læring
- Tilrettelegge for å øke samfunnsdeltakelse for alle

Skape i Larvik - viktige innspill fra medvirkningsprosessene

- I samarbeid med lokalsamfunnet videreutvikle attraktive, inkluderende og robuste nærmiljøer
- Ha en fremoverlent næringsutviklingsstrategi med fokus på helhetlig infrastruktur, logistikk-knutepunkt og smarte løsninger
- Ta i bruk muligheter for effektivisering og forbedring som ligger i nye teknologier
- Være tilgjengelig og åpen for informasjon og henvendelser
- Tilrettelegge for frivilligheten - limet i nærmiljøene
- Tilby attraktive arbeidsplasser i et arbeidsmiljø tuftet på de NÆRE verdier (nysgjerrig, ærlig, raus og engasjert)
- Vi har gode medvirkningsprosesser i all samfunnsplanlegging
- Tilrettelegge for at innbyggere har tilgang til varierte kultur, idretts -og friluftslivsaktiviteter
- Satse videre på byutviklingsprogram og vedtatt sentrumsstrategi
- Integre beredskapshensyn i all samfunns -og arealplanlegging
- Ha oppdaterte og kunnskapsbaserte risiko -og sårbarhetsanalyser som gir gode beslutningsgrunnlag

Møte framtida i Larvik - viktige innspill fra medvirkningsprosessene

- Ta vare på naturmangfoldet på land og i vann
- Være en aktiv bidragsyter i tiltaksplanen for Oslofjorden
- Benytte kunnskap og virkemidler på en måte som styrker livsbetingelser for ønskede arter og natur
- Integre verdien av økosystemer og biologisk mangfold i planprosesser
- Styrke jordvernet og ikke bygge ned matjord
- Ha et hovedprinsipp om arealnøytralitet i all planlegging
- TIlrettelegge for grønn mobilitet
- Ikke bygge ned strandsona
- Gjøre klima og miljømessige smarte valg i anskaffelser
- Kunnskap om naturmangfold, klima -og miljø skal være tilgjengelig for alle
- Ikke forbruke over bæreevne
- Videreutvikle klimaregnskap og klimabudsjett som verktøy for god styring mot lavutslippssamfunnet
- Sikre god vannforsyning ved å beskytte Farris mot både knapphet og forurensning
- Unngå avskoging til utbyggingsformål
- Oppdatere og forbedre beredskapsplaner jevnlig for å håndtere klimaendringer, klimarisiko, natur -og menneskeskapt krise
- Satse på tidlig innsats og forebygging for å skape et samfunn som er bedre rustet til å møte uforutsette hendelser
- Sikre bærekraftig bruk av naturressurser og fokusere på lokal mat -og vannsikkerhet
- Fremme innovasjoner innen landbruk og vannforvaltning for å øke lokal motsandskraft mot klimaendringer
- Ta i bruk avansert teknologi som kunstig intelligens for å forbedre krisehåndtering og respons
- Utvikle strategiske planer som sikrer at infrastrukturen (bygg, vann og avløp, veinett m.m.) er robust og kan håndtere fremtidige utfordringer
- Engasjere innbyggere i beredskapsarbeid gjennom deltakelse i øvelser og forebyggende tiltak
- Etablere sterkere samarbeid med næringsliv, frivillige organisasjoner og andre aktører for å bygge et robust beredskapssystem

Fra Vestfold fylkeskommune:

- Kommunen bør vurdere å ta inn flere temaer knyttet til klimatilpasning, vern av vann og natur samt klima.
Administrativ kommentar: Innspillet er tatt inn og finnes under innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen
- En oppdatert samfunnsdel og arealstrategi må forholde seg til overordnede forventninger, planer og prosjekter som legger stor vekt på arealnøytralitet, planvask

hvor ikke bebygde areal tas ut av planer, større fokus på å forbedre tilstanden i sjø, hav og vassdrag, samt verne livet under vann og natur tilknyttet kystsonen.

Administrativ kommentar: Innspillet er ivaretatt gjennom innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen, og i revidert arealstrategi.

- Anbefaler fortetting av boliger, spesielt i sentrum og i tilknytning til kollektivakserne. Nye sentrumsnære boliger bør være attraktive for eldre slik at eneboliger frigjøres for barnefamilier og omsorgsbehovet blir mindre geografisk spredt. Slike prinsipper bør innarbeides i samfunnsdel og arealstrategi.

Administrativ kommentar: Innspillet er ivaretatt gjennom innsatsområdet Leve og bo i Larvik - den livskraftige kommunen, og i overordnet arealstrategi.

- Kommunen bør i samfunnsdelen sette klare målsettinger for matsikkerhet og vern av dyrka og dyrkbar mark. Det anbefales også å løfte bærekraftsmål nr 2: utrydde sult opp blant de prioriterte målene. Samfunnsdelen bør også inneholde noen prinsipper om hvordan samfunnet skal vernes fra klimaforandringenes effekter.

Administrativ kommentar: Innspillet om matsikkerhet og vern av dyrka og dyrkbar mark er ivaretatt under innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen, og i overordnet arealstrategi.

Bærekraftsmål nr 2 er ikke løftet inn da dette kun er en revisjon, nye bærekraftsmål er ikke lagt til.

- Det er positivt for sosial bærekraft at samfunnsdelen skal bidra til å styrke medvirkning i kommunens planarbeid. I møte med kommunens hovedutfordringer (demografi, sosial ulikhet og psykisk helse) er det viktig å understreke betydningen av innbyggermedvirkning i planarbeid, for å finne de gode løsningene, og for å styrke demokratisk kapasitet og innbyggers opplevelse av tillit, tilhørighet og trygghet. Sosial bærekraft handler også om lik tilgang til gode som arbeid, utdanning og gode nærmiljø. Det er derfor svært positivt at kommunen fremhever at det aktivt skal planlegges for en likestilt tilgang til goder som kulturtilbud, grøntområder, parker og transport.

Administrativ kommentar: Samfunnsdelen vektlegger aldersvennlig og universelt utformet utvikling (Leve og bo i Larvik - den livskraftige kommunen), styrking av gode nærmiljøer og gode medvirkningsprosesser (Skape i Larvik - den verdiskapende kommunen) og videreutvikling av grønn mobilitet (Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen). Å samarbeide for å nå målene er overordnet for alle innsatsområdene.

- Anbefaler kommunen å ha bedre vannmiljø som tema.

Administrativ kommentar: Tiltaksplanen for Oslofjorden ligger inne under innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

Overordnet arealstrategi forsterker ytterligere fokuset på å ivareta og restaurere viktige naturverdier, på land og på vann, tilgang til friluftsliv.

- Kommunen bør vurdere å prioritere bærekraftsmål 7 Ren energi til alle, i tillegg til bærekraftsmål 13 Stoppe klimaendringene. Det er stor etterspørsel etter å etablere solcelleparker. Mange av dem på karbonrike arealer og dyrkbar mark. Etterspørselen

etter solcelleparker bør omtales. Fylkeskommunen stiller seg positiv til utvikling av ny solkraft, men mener det samtidig er viktig å sikre en god balanse mellom ny energiproduksjon og hensynet til klima, natur og miljø.

Administrativ kommentar: Bærekraftsmål nr. 7 er ikke løftet inn da dette kun er en revisjon, nye bærekraftsmål er ikke lagt til.

- Det er viktig at arealutvikling sees i sammenheng med transport. Det er spesielt viktig at arbeidsplass -og besøksintensive virksomheter lokaliseres der tilgjengelighet med kollektivtrafikk, sykkel og gange er et reelt alternativ til bil. God tilgjengelighet er avgjørende for innbyggernes mulighet for å delta på lik linje i samfunnet. Med en aldrende befolkning er dette spesielt viktig å ta hensyn til.

Administrativ kommentar: Innspillet ivaretas i overordnet arealstrategi i tillegg til gjennom innsatsområdene (Leve og bo i Larvik - den livskraftige kommunen (aldersvennlig, universelt utformet utvikling), Skape i Larvik - den verdiskapende kommunen (infrastruktur og logistikkknutepunkt, videre satsing på Bypakka) og Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen (tilrettelegge for grønn mobilitet).

Fra Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

- Til planstrategien: Vi anbefaler at det fokuseres på de viktigste planene som tar for seg de viktigste utfordringene i kommunen, samt planenes gjennomførbarhet. Gode planprosesser forutsetter at det ikke planlegges flere planer enn hva kommunen faktisk har kapasitet til å følge opp.
Administrativ kommentar: Planstrategien vil prioritere planarbeid basert på innsatsområdene i kommuneplanens samfunnsdel.
- For Norge er de største utfordringene knyttet til bærekraftsmålene om klimagassutslipp, natur, ressursbruk og forbruk. regionale og lokale myndigheter har et særskilt ansvar i å følge opp bærekraftsmålene. I følge FN kan to tredjedeler av delmålene kun nås gjennom lokal innsats. Her er kommunenes innsats og kunnskap avgjørende. Det er positivt at Larvik skal oversette prioriterte bærekraftsmål til en lokal kontekst ved rulleringen av samfunnsdelen.
- Viser til *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027*:
  - Forventning nr 1: Bærekraftsmålene, nasjonale klima og miljømål, lokalt folkestyre og løsninger som styrker verdiskaping og bosetting i hele landet legges til grunn for den overordnede samfunns -og arealplanleggingen
  - Forventning nr 2: kommunene skal prioritere arbeidet med planstrategier for å sikre at planene er oppdaterte og møter behovene som følger av endringer i samfunnsmessige, demografiske, politiske og naturgitte forhold
  - Forventning nr 4: en langsiktig arealstrategi inngår som en del av kommuneplanens samfunnsdel og legges til grunn for kommuneplanens arealdel
  - Forventning nr 17: viktig naturmangfold, jordbruksareal, vannmiljø, friluftsområder, overordnet grøntstruktur, kulturmiljø og landskap skal kartlegges og sikres i planleggingen, og samlede virkninger av eksisterende og planlagt arealbruk skal vektlegges (forventning nr 53). I

konsekvensutredninger skal alternativer, samlede virkninger av foreslått arealbruk og sumvirkninger vurderes (forventning nr 18). Spørsmålet om arealregnskap bør tas stilling til i både planstrategi og overordnet arealstrategi

- Kommunen har et godt utgangspunkt for å kunne følge opp regjeringens forventning nr 47 og 69 om planvask. Statsforvalteren berømmer Larvik kommune for initiativ gjeldende planvask.
- Det er avgjørende at tjenesteproduksjonen utformes i tråd med innbyggernes endrede behov, og innenfor de inntektene kommunen kan forvente å ha framover.
Administrativ kommentar: Innspillet ivaretas i innsatsområdet Leve og bo i Larvik - den livskraftige kommunen.
- Regjeringen er tydelige i sine forventninger om nr 45 om at omstilling til lavutslippssamfunnet og bidrag til oppnåelse av klima og miljømålene prioriteres. Dette må være en hovedprioritet i kommunens planlegging.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.
- Forventning nr.48: omdisponering og nedbygging av karbonrike arealer, inkludert myr, tidevannssump og andre typer våtmark og skog skal unngås så langt som mulig, slik st arealenes evne til lagring og opptak av karbon opprettholdes.
Administrativ kommentar: ivaretatt i overordnet arealstrategi og i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.
- Vi forutsetter at kommunen prioriterer å nå de fastsatte klimamålene, og at det legges opp til konkrete grep i planstrategi og samfunnsdel som sikrer at regjeringens forventninger på disse punktene følges opp. I tillegg til planvask kan eksempler på slike grep være en tydelig arealstrategi som vektlegger fortetting og transformasjon.
Administrativ kommentar: ivaretatt gjennom arealnøytralt prinsipp og fortetting i overordnet arealstrategi
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal og transportplanlegging er det mål om at utbyggingsmønster og transportsystem bør fremme utvikling av kompakte byer og tettsteder, redusere transportbehovet og tilrettelegge for klima og miljøvennlige transportformer. Dette utgangspunktet reflekteres også i statens forventning nr 51, hvor det heter at klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy reduseres ved å legge til rette for kollektivtransport, sykkel og gange. Vi ser positivt på at kommunen vektlegger knutepunktsutvikling rundt fem definerte lokalsentre og to byer.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i overordnet arealstrategi og i innsatsområdet Skape i Larvik - den verdiskapende kommunen, blant annet gjennom fokuset på Bypakka.
- Det er viktig at fremtidige planer for næringsutvikling også bidrar til at veksten i persontrafikk i kommunen foregår ved økt bruk av gange, sykkel eller kollektivtransport. Det må legges vekt på fortetting, transformasjon og gjenbruk av eksisterende bygningsmasse.

Administrativ kommentar: ivaretatt i innsatsområdet Skape i Larvik - den verdiskapende kommunen, og i overordnet arealstrategi.

- Regjeringen forventer at kommunen bidrar til å styrke jordvernet og at tidligere avsatte arealer på dyrka jord blir vurdert tilbakeført til LNF-formål, jf. forventning nr 68,69 og 70.

Administrativ kommentar: Jordvern er ivaretatt i overordnet arealstrategi og vil bli fulgt opp i rulleringen av kommuneplanens arealdel.

- Vestfoldkommunene har et særlig ansvar for å ivareta arealer for matproduksjon. Det understrekes at nasjonale forventninger er tydelige på at særlig i pressområder er det viktig å praktisere et strengt jordvern for å hindre at viktige jordbruksarealer blir bygd ned.

Administrativ kommentar: ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen, og i overordnet arealstrategi.

- Kommunen skal i arbeidet med kommuneplanen fastsette overordnet mål og strategier for det boligsosiale arbeidet som skal være egnet til å møte de utfordringene kommunen står ovenfor.

Administrativ kommentar: ivaretatt i innsatsområdet Leve og bo i Larvik - den livskraftige kommunen, og i nylig vedtatt Temaplan for bolig.

- Viktig med å sikre likestilt tilgang til kultur og fritidstilbud, natur og grøntområder, parker og gode transportforbindelser.

Administrativ kommentar: ivaretatt i innsatsområdet Leve og bo i Larvik - den livskraftige kommunen og o Skape i Larvik - den verdiskapende kommunen.

- Regjeringen forventer at sykling og gange og kollektivtransport prioriteres i byer og tettsteder gjennom planlegging av helhetlig infrastruktur som er sammenhengende, tilgjengelig, attraktiv og trygg jf. forventning nr.26. Den helhetlige planleggingen må forøvrig bidra til å motvirke og forebygge utenforskap og forskjeller i helse, oppvekst og levekår (forventninger nr 19-25).

Administrativ kommentar: ivaretatt i innsatsområdet Leve og bo i Larvik - den livskraftige kommunen, Skape i Larvik - den verdiskapende kommunen og i Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

- Samfunnsdelen er den viktigste arenaen for overordnede strategier for å skape aldersvennlige samfunn. Det innebærer lokaliseringsstrategier for kommunale virksomheter og prinsipper for inkluderende arkitektur. Det bør også beskrives hvilke konsekvenser aldersvennlig planlegging får for de ulike virksomhetenes strategier, investeringer og daglige virksomhet.

Administrativ kommentar: aldersvennlig og universelt utformet utvikling er ivaretatt under innsatsområdet Skape i Larvik - den verdiskapende kommunen. Konsekvenser av aldersvennlig planlegging vil beskrives i forbindelse med tilhørende politiske saker.

- I forventning nr 53 skal kommunene påse at viktig naturmangfold, jordbruksareal, vannmiljø, friluftsområder, overordnet grøntstruktur, kulturmiljø og landskap

kartlegges og sikres i planleggingen. Samlede virkninger av eksisterende og planlagt arealbruk skal vektlegges.

Administrativ kommentar: ivaretatt gjennom innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen, og i overordnet arealstrategi, i tillegg ivaretas naturmangfold i egen kommunedelplan som kommer til politisk behandling høsten 2024.

- Miljøavdelingen ber kommunen om å ha et særlig fokus på naturtypekartlegging i forbindelse med kommende revisjoner av arealdelen, samt i reguleringsplanprosesser hvor kartlegging mangler.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i kommunedelplan for naturmangfold, og vil også innarbeides i kommuneplanens arealdel bestemmelser.
- Det er viktig at kommunedelplanen for naturmangfold inneholder en handlingsdel med konkrete tiltak som sikrer videre oppfølging av planen.
Administrativ kommentar: Kommunedelplan for naturmangfold har et handlingsprogram med tiltak.
- Regjeringen forventer at kommunen bidrar til gode miljøforhold i og langs vassdragene gjennom deltakelse i arbeidet med vannområdene, gjennomføring av miljøtiltak og god arealforvaltning. Nedbygging av vassdragsnatur og utfylling skal reduseres, jf. forventning nr. 59
Administrativ kommentar: Ivaretatt i overordnet arealstrategi og i innsatsområdet Vi bevarer.
- Kommunen bør ikke foreslå endringer i sine planer som vil medføre redusert vannkvalitet i vann og vassdrag. Dette vil være i strid med vannforskriftens §4. Kommunen bør ha god kontroll på hvilke tiltak som skal følges opp for å nå målene som er satt i vannforskriften. Tiltakene skal ferdigsstilles i 2027 og 2033. Gode kantsoner langs vassdrag bidrar til å bevare biologisk mangfold både langs vassdragene og i vann, det er god samfunnsikkerhet og det bidrar til redusert avrenning fra landbruket. Kommunen bør sikre tilstrekkelig bredde på kantsoner i kommuneplaner i henhold til vannressursloven §11. Alle vassdrag skal holdes åpne av flomhensyn, vandringsforhold for fisk skal opprettholdes, samt passasje for dyr langs vassdrag. Forskrift om fysiske tiltak i vassdrag begrenser kommunens myndighet når det gjelder inngrep i vassdrag. For verna vassdrag må Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag legges til grunn i planleggingen.
Administrativ kommentar: Kommunen bidrar aktivt til å nå miljøkravene i vannforskriften og følger opp nødvendige tiltak for å redusere forurensning og beskytte økosystemer.
- Helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden bør videreføres som et innsatsområde.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdet Vi bevarer.
- Regjeringen fremholder at kommunene må se ansvaret for avløp og planlegging etter plan -og bygningsloven i sammenheng. Dette er viktig for å sikre tilkoblinger og tilstrekkelig renskapasitet før nye utbygginger settes igang.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i overordnet arealstrategi.

- Kommunen har et særlig ansvar for tilgjengeliggjøre strandsonen for allmennheten og unngå nedbygging langs sjøen.
 Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdet Vi bevarer.
  - Regjeringen forventer at viktige friluftslivsområder kartlegges og sikres i den kommunale planleggingen, og at utbygging avgrenses mot sammenhengende natur -og friluftslivsområder, jf. forventning nr 53 og 56. Dette innebærer at hensynet til friluftsliv må utredes og ivaretas i planleggingen, blant annet når nye områder avsettes til utbygging.
 Administrativ kommentar: Ivaretatt i overordnet arealstrategi.
- Planstrategien bør beskrive utviklingstrekk, utfordringer og strategiske valg tilknyttet samfunnssikkerheten, jf. plan -og bygningsloven §10-1. Forskrift om kommunal beredskapsplikt §6 første ledd fastslår at kommunenes helhetlige risiko -og sårbarhetsanalyse skal oppdateres i takt med revisjon av kommuneplaner, jf. plan -og bygningsloven §11-4 første ledd, og for øvrig ved endringer i risiko -og sårbarhetsbildet.
 Administrativ kommentar: Ny ROS-analyse for Larvik kommune er under utarbeidelse. Den nye ROS-analysen vil ta mer hensyn til et klima i endring, enn den gjeldende analysen. Den nye analysen vil også bygge på et mer omfattende kunnskapsgrunnlag. Både utfordringer med overvann, flom, erosjon, skred, havnivåstigning, stormflo og annen relevant naturfare håndteres i den nye ROS-analysen. Formålet med analysen er at den skal være godt egnet som kunnskapsgrunnlag for strategiske beslutninger som er relevante for samfunnssikkerheten.
- Regjeringen forventer at samfunnssikkerhet og beredskap vektlegges i planleggingen. Arealbruk planlegges slik at overvann og fare knyttet til flom, erosjon, skred, havnivåstigning, stormflo og annen naturfare håndteres forsvarlig, jf. forventning nr 66
 Administrativ kommentar: Samfunnssikkerhet og beredskap er en sentral del av konsekvensutredningene av arealinnspill og i Risiko og sårbarhetsanalysen. I tillegg har kommunen egne bestemmelser.
- Statsforvalter forutsetter at kommunen følger opp aktuelle temaer innen samfunnsikkerhet og beredskap i samfunnsdelen. I kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen kartlegge langsiktige utfordringer tilknyttet samfunnssikkerhet, og fastlegge mål og strategier for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet, jf. plan og bygningsloven §11-2.
 Administrativ kommentar: Ivaretatt i eget innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.
- Kommuneplanens samfunnsdel skal ha en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp i de fire påfølgende årene eller mer. Dette inkluderer innsats innen samfunnssikkerhet. Handlingsdelen skal revideres årlig. Arbeidet med økonomiplanen kan samordnes med kommuneplanens

handlingsdel. Økonomiplanen skal blant annet gi en realistisk oversikt over prioriterte oppgaver i planperioden.

Administrativ kommentar: Ivaretas ved at samfunnsdelens handlingsplan og kommunens økonomiplan er ett og samme dokument: Strategidokumentet.

- Regjeringen forventer at det tas hensyn til et endret klima i planleggingen, og de høye alternativene fra nasjonale klimaframskrivninger, og et tilstrekkelig langt tidsperspektiv, legges til grunn når konsekvenser av klimaendringer vurderes. Fylkesvise klimaprofiler skal benyttes, jf. forventning nr 65. Regjeringen forventer videre at bevaring og restaurering av naturområder eller etablering av naturbaserte løsninger vurderes for å tilpasse samfunnet til klimaendringene, jf. forventning nr 67. Betydningen av intakt natur for klimatilpasning må vektlegges, da vptmarker, myr, skog og grøntområder gir vern mot overvann, flom og skred.

Administrativ kommentar: Ivaretas i overordnet arealstrategi og kommunal planlegging.

Fra Bane Nor:

Ingen merknader

Fra NVE:

- Kommunal planstrategi skal omtale behovet for oppdatering av eksisterende eller utarbeiding av nye planer, i lys av forventede klimaendringer og tidligere uønskede naturhendelser. I planstrategien skal det gjøres en vurdering av om hensynet til et endret klima innebærer et behov for oppheving eller revisjon av gjeldende planer. Kommunen bør videre ta stilling til hvilke tidligere vedtatte arealplaner som med dagens kunnskap om klimaendringer, naturfare og vassdragsmiljø ikke ville blitt godkjent for utbygging og ta stilling til om disse skal endres eller oppheves.

Administrativ kommentar:

- Regjeringen har tydelige forventninger til klima, natur og miljø for framtida og samfunnssikkerhet og beredskap: Kommunene bidrar til gode miljøforhold i og langs vassdragene gjennom deltakelse i arbeidet med vannområdene, gjennomføring av miljøtiltak og god arealforvaltning. Bruks og verneverdiene i vassdragene skal sikres i planleggingen, og nedbygging av vassdragsnatur og utfylling i vassdrag reduseres. Samfunnssikkerhet og beredskap vektlegges i planleggingen. Risiko og sårbarhetsanalyser bygger på oppdatert kunnskap og legges til grunn for plan -og byggesaksbehandlingen. De fylkesvise klimaprofilene benyttes.

Administrativ kommentar: Ivaretas i kommunal plan -og byggesaksbehandling, i tillegg til å bli vektlagt i innsatsområdene Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

- NVE forutsetter at kommunen sørger for ny og oppdatert kunnskap om fare for skred, flom, overvann og erosjon legges til grunn i arealplanleggingen.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

- Larvik kommune må sette av nok arealer til å håndtere naturfare. Spesielt må dette være tema i forfettings -og transformasjonsprosjekt. Naturfare må være en premiss for arealutviklingen i Larvik kommune.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i kommuneplanens arealdel
- NVE mener Larvik kommune bør ha mål om å unngå utfylling og inngrep i vassdrag. I tillegg til å redusere nedbygging av vassdragsnatur bør kommunen i arealstrategien omtale restaurering av vassdrag og spesielt åpning av vassdrag (elver og bekker).
Administrativ kommentar: Dette diskuteres i kommuneplanens arealdel.

Fra Fiskeridirektoratet:

- Kystsonen er svært verdifull og attraktiv for bl.a. rekreasjon og næringsvirksomhet, men er samtidig veldig sårbar. En forutsetning for kystsonens verdi er at den er ren, levende og mangfoldig. Grundig planlegging er en forutsetning for menneskelig aktivitet i så liten grad som mulig skal påvirke kystsonen og livet i sjøen negativt. Dette er spesielt viktig ved planlegging av hytte -og boligtomter på land i tilknytning til sjø, samt lokalisering og utbygging av småbåthavner, havneanlegg, industriområder og avløpsnett mv. Det vil være avgjørende for videre utvikling av marine næringer at de omfattes av kommunale planer.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i overordnet arealstrategi.
- Regjeringen forventer blant annet at det legges til rette for tilstrekkelige næringsarealer med minst negative konsekvenser for klima, miljø og samfunn, og at det settes av tilstrekkelige og egnede nye arealer for akvakultur. Det skal også legges til rette for naturbaserte næringer som bl.a. fiskeri som er viktig for verdiskaping, arbeidsplasser og bosetting i store deler av landet
Administrativ kommentar: Ivaretatt i kommuneplanens arealdel.
- Fiskeridirektoratet håper at Larvik kommune ser betydningen av eksisterende marine næringer i kommunen, med et relativt antall registrerte fiskefartøyer og fiskere samt akvakulturanlegg, og viktigheten av å ivareta bærekraftig utviklingsmuligheter for disse. Det skjer også mye nytt og spennende på akvakulturfronten - teknologiutvikling, nye arter, driftsformer mv. Videre kan det ligge muligheter i f.eks økoturisme og reiseliv tilknyttet sjøen, kystkultur, kulturlandskap mv., og for fruktbart samarbeid i småskala mellom landbruk/fiske/andre matrelaterte næringer og kultur/reiseliv/andre opplevelsesnæringer. Fiskeridirektoratet ønsker økt fokus på å sikre og avsette sjøareal for fiskeri -og akvakulturvirksomhet i Larvik. En god klargjøring av kommunens strategiske valg knyttet til utvikling og arealbruk i kystsonen vil kunne virke både avklarende og bidra konfliktdepende.
Administrativ kommentar: Oveordnet arealstrategi viser til blant annet et fokus på å ta vare på økosystemer langs kysten, ivareta kystkultur og sikre tilgjengeligheten for friluftsliv for allmennheten.
- Viser til nasjonale forventninger nr 48 om bevaring av karbonrike arealer inkludert tare og ålegrass, og forventning nr 62 om å følge opp helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden, og særlig å fraråde etablering av kunstige sandstrender og unngå andreinngrep og tiltak på bløtbunnsområder, for å skåne verdifulle bløtbunnsområder

inkludert ålegrasenger og å sikre viktige naturforekomster også i sjø i kommunal arealplanlegging.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i kommende kommunedelplan for Naturmangfold, og i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

- Fiskeridirektoratet oppfordrer til mer initiativ til interkommunal planlegging for sjøområder.
Administrativ kommentar: Tatt til orientering.
- For fiskeridirektoratet er det viktig at arealforvaltningen er forutsigbar og at det balanseres fornuftig mellom bruk og vern. Det bør være eksistens -og utviklingsmuligheter for marine næringer samtidig som kommende generasjoner kan dra nytte av de fordeler som ressursene, beliggenheten og miljøet i en kystkommune gir.
Administrativ kommentar: ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.
- Vi anser også at kommunen bør se ekstra godt på sammenhengen mellom bruk av land og sjø i kommuneplansammenheng, noe som blant annet vil være med på å redusere konflikter i sjø og sjønære områder og gi en mer forutsigbar utvikling. Videre at kommunen inkluderer sjøområdene med marint miljø og marine ressurser i fokuset på klimaendringer, naturmangfold og naturens økosystemtjenester.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen, og i kommende kommunedelplan for naturmangfold.
- Vi anbefaler videre at Larvik gjør en vurdering i forhold til problematikken rundt marin forsøpling. Det er viktig at kommunen erkjenner og ivaretar sitt ansvar på dette området, og forvalter sine lokale ressurser med lokale ordninger som reduserer og hindrer plast -og marin forsøpling i størst mulig grad.
Administrativ kommentar: Ivaretatt i Kommunalteknisk plan og klima- og energiplanen

Fra Kystverket:

- Det er viktig at kommunens planlegging legger tilrette for tilgjengelig og sikker sjøtransport, og ser sjøtransport og bruk av sjøen i sammenheng med arealbruk på land. Det følger av nasjonale forventninger at det legges til rette for videre utvikling av havner og sjøtransport, og lokalisering og nødvendige arealer vurderes i et regionalt perspektiv, jf. forventning nr 37. Dette er utdypet i pkt 4.3 hvor det står at næringslivet er avhengig av god infrastruktur og effektive logistikknutepunkt, som godsterminaler, farleder for skipstrafikken og havner.
Administrativ kommentar: Innspillet angår kommuneplanens arealdel. Infrastruktur og knutepunktsutvikling er allikevel områder som ivaretas i samfunnsdelen under innsatsområdet Vi skaper - den verdiskapende kommunen, og i overordna arealstrategi.

- Kystverket ser det som viktig at kommunen legger til rette for sjøtransport og sjønære næringsarealer med mulighet for utvikling i det videre planarbeidet
Administrativ kommentar: Ivaretatt i kommuneplanens arealdel

Fra Mattilsynet:

- Det er viktig at innbyggere og fritidsboende i Larvik kommune sikres nok vann av drikkevannskvalitet og bidrar til at drikkevannskilder blir bevart og beskyttet. Plan bør ha en tydelig presisering av at vannforsyningen er et viktig element i vurderingen av samfunnssikkerheten i kommune, og at god kvalitet på drikkevannet er et viktig mål. Dette vil også følge opp nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdene Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

Fra Treindustrien:

- Larvik var Norges 10. største skogdriftskommune i 2023. Dette gjør kommunen viktig for hele den skog -og verdibaserte verdikjeden i Norge. Treindustrien er i en omstillingsfase, og mange bedrifter investerer stort i grønne og fremtidsrettede løsninger. Samtidig utgjør tømmertransport en stor del av kostnadene til bedriftene, ca. 12 prosent. Krevende topografi og store avstander er kostnadsdrivende, og et effektivt veinett er en forutsetning for at næringen skal være konkurransedyktig. Kommunen har en viktig rolle som veimyndighet og kan bidra til å fjerne flaskehalsen som skaper unødige omkjøringer for tyngre kjøretøy. Å åpne disse flaskehalsene åpner for å frakte samme last med færre biler. Det er positivt for miljø, klimagassutslipp og trafikksikkerhet. Langestrand bru på fylkesvei 301 og Holmen bru på fylkesvei 304 er spesielt viktige for den skog -og trebaserte verdikjeden. Disse bruene utgjør flaskehalsen for næringslivet i regionen, og må omklassifiseres/styrkes slik at moderne tømmertransporter kan føres over dem. Her bør Larvik kommune være en pådriver overfor Vestfold fylke, slik at bruene blir prioritert.

Administrativ kommentar: Det er ikke initiert dialog med fylkeskommunen på nåværende tidspunkt.

- Skogbruksfaglig kompetanse må involveres når kommunen planlegger for å følge opp intensjonene i naturavtalen

Administrativ kommentar:

- Avskoging til utbyggingsformål bør unngås der det ikke er strengt nødvendig.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

- Det må sikres jordvern for å unngå at skog blir erstatningsarealer for tapte jordbruksarealer.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

- Utnytt allerede bebygde arealer og bygg for å unngå varig tap av natur og tap av ressurser i størst mulig grad.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i overordnet arealstrategi og i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen..

- Sørg for at kommunen åpner for justering av høydebegrensninger i eksisterende reguleringsplaner. Dette gjør det mulig med påbygg i høyden. Det kan gi flere boliger raskt, og det er både areal -og ressurseffektivt for kommunen.

Administrativ kommentar: Vurderes som innspill i forbindelse med revisjonen av kommuneplanens arealdel.

- Byggeprosjekter i offentlig regi bør stille krav til PEFC -eller FSC-sertifisert trevirke, da sikrer man at byggematerialer hentes fra bærekraftig forvaltet skog.

Administrativ kommentar: I kommunens rammeavtaler for håndverkertjenester har vi krav til at det ikke skal brukes regnskogstømmer. PEFC eller FSC-sertifisert trevirke er et godt innspill som vi vil vurdere videre.

Fra Vestfold Vann IKS:

- Farrisvannet må forvaltes som en viktig drikkevannsressurs for samfunnet og må beskyttes mot knapphet og forurensning for å sikre innbyggere stabil tilgang til rent vann.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i overordnet arealstrategi, og i innsatsområdene Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

- Vi forventer at kommunens drikkevannshensyn i kommende arealstrategi må prioritere målene om å ta vare på det uerstattelige og motvirke det utenkelige. Private økonomiske interesser må komme i andre rekke.

Administrativ kommentar: ivaretatt i overordnet arealstrategi

- Vi foreslår at samfunnsdelen vurderer kommunens overordnede føringer, strategier og arealforvaltning i forhold til framtidige utfordringer for drikkevannskilden Farris som følge av økende/akkumulert forurensning fra menneskelige aktiviteter i Farrisvannets nedbørsfelt.

Administrativ kommentar: Ivaretatt i kommuneplanens arealdel.

- Vi anbefaler at ivaretagelse og beskyttelse av drikkevannskilden Farrisvannet inngår i kommunens overordnede mål for samfunnsutviklingen og at dette omtales i kommuneplanens samfunnsdel.

Administrativ kommentar: ivaretatt i innsatsområdet Møte framtida i Larvik - den motstandsdyktige kommunen.

Oppsummering av innspill fra medvirkningsverksted med folkevalgte:

DEL B2: DRØMMEN OM LARVIK 2040

LARVIK 2040 - VI FIKK TIL ALT VI VILLE OG SLIK HAR VI DET NÅ:

HVA ER DRØMMEN OM LARVIK 2040?

- Landsbytankegang - gode nærmiljø!
  - Trygt og sikkert samfunn
  - Inkluderende - alle er velkomne
  - Vi er stolt av naturen vår og vi har en mangfoldig natur
  - Ren Oslofjord
  - Nok arbeidsplasser
  - Alle har mulighet til å bestemme i eget liv - like muligheter for alle
  - Gode tjenester for eldre
  - Norges beste skoler - tilpasset for alle
  - Vesentlig lavere skatter og avgifter - eiendomsskatt for turister
  - Ingen er fattige
  - Vi tar et globalt ansvar
  - Vi har god generell folkehelse
  - Vi har mange nye/unge innbyggere
  - 100% skatteutjevning - *krever felles front inn mot Stortinget*
  - Vi har vedlikeholdte bygg
  - Vi har ikke rusproblemer i samfunnet
  - Verdig eldreomsorg som er best i Norge
  - Trygg oppvekst hvor alle barn lykkes og står på egne ben
  - Vi har et yrende byliv og distrikter
  - Blomstrende næringsliv
  - Lite utenforskap og en høy andel i arbeidslivet
  - Null mobbing
  - Vi har gode politiske prosesser
  - Vi har et aldersvennlig samfunn
  - Fiskehavn i indre havn
-
- Et godt sted å bo og arbeide
  - gode kommunale tjenester
  - Mangfoldig arbeidsliv
  - "Vestfoldbyen"

Viktige egenskaper vi trenger for å oppnå drømmen

- Samarbeid på alle måter
- Tillit
- Kunnskap
- Realisme (integritet - vi lover ikke urealistiske ting)
- Ansvarlighet (vi evner å prioritere)
- Mot
- Felles mål - de lange linjene
- Felles verdier
- Felles forståelse
- Innbyggerkraft

Oppsummering innspill alle rådene:

Hva tenker dere er de største utfordringene vi har i Larvik de neste 10-20 årene?

- Utenforskap / ensomhet
- Eldrebølgen
- Manglende universell utforming av hele samfunnet
- Ikke nok kunnskap og for lite tilgjengelig informasjon
- Holdninger
- Redusert frivillighet blant yngre
- Økende forskjeller mellom de med mye og de med lite
- Vedlikeholdsetterslep i bygg
- Å ikke bli hørt som fagressurs i ulike utviklingssaker/prosjekter
- Folk er veldig opptatte - hvor skal de finne tiden til å være en innbygger/frivilligressurs?
- Utfordrende i hverdagen for de som har behov for mye hjelp når det ikke er samme person men flere forskjellige hver dag..
- Det brukes for mye ressurser på planer og design, vi trenger mer fokus på hverdag - ikke prestige prosjekter

Hvordan kan kommunen tilrettelegge bedre for inkludering og deltakelse?

- Holdningsendringer - å bli sett ned på /beskrevet som en mindre ressurs fordi man ikke kan jobbe 100%/trenger bistand fra NAV osv. bidrar til ekskludering fra fellesskapet og samfunnet mister verdifulle restarbeidsressurser

- Viktig å tenke på hva som kan motivere den enkelte til å delta - dette kan være forskjellig fra person til person, men for alle er motivasjon viktig
- Mer fokus på personlig egnethet enn på formelle kompetansekrav - mange arbeidsoppgaver kan utføres av folk som er personlig egnet men som ikke når opp grunnet formelle krav ("Du trenger ikke universitetsutdannelse for å hjelpe noen på do")
- Alle må få opplevelsen av å bli lytta til
- Viktig at folkevalgte behandler hverandre bra både i politiske møter og i media, hvis ikke vil innbyggere som ønsker å delta velge bort politisk deltakelse
- Det finnes så mange hjelpemidler
- - vi må få god informasjon om alt som finnes
- - mye kan vi finne i Tjenesteguiden
- Frivilligheten må være medvirkende allerede i planlegginga av tjenester hvor det vurderes at frivilligheten skal kunne bidra

Hva er viktig for å trives og ha et godt liv i Larvik?

- Det må være greit å være uenige, men allikevel behandle hverandre med respekt - som folkevalgte, som innbyggere i samfunnet, og i media
- Viktig å tilrettelegge slik at de yngre generasjoner engasjerer seg i samfunnsutviklingen - de er viktige for framtida
- Gode sosiale møteplasser på tvers av generasjoner
- Viktig med god infrastruktur for gående, syklende og for bruk av kollektivtransport - det frigjør tid for foreldregenerasjonen hvis barn/ungdom kan komme seg fram/tilbake til aktiviteter selv, det reduserer ulikhet da det ikke blir avgjørende om en har bil, og det øker fysisk aktivitet og trivsel i hverdagen
- Å oppleve å være til nytte i samfunnet og ha mening i hverdagen
- Informasjon må være veldig lett tilgjengelig
- Det er behov for å redefinere dugnadsånden - fra å nå bli assosiert med en form for frivillig jobb som tar av din verdifulle tid til å bli en mulighet til å bli kjent, utvikle naboskap og fellesskap
- Å øke forståelsen av verdien som ligger i ulike ressurser (f.eks. penger og naturressurser) for å unngå overforbruk
- Foreldre oppmuntrer sine barn og unge til å delta på dugnader og går foran som gode rollemodeller med engasjement for lokalsamfunnet
- Tjenesteguiden sendes ut i trykket versjon til alle husstander med QR-kode for å få tilgang til den digitale som oppdateres jevnlig
- Det er lett å komme seg fram i Larvik, både på dag -og kveldstid
- Skal vi bo lenger hjemme er det kjempeviktig å legge forholdene til rette for det ved å kutte ned på ventetid og sikre rette tjenester i hjemmet
- Våre skoler er inkluderende og ser på barn med psykiske og/eller fysiske utfordringer som gode ressurser på lik linje med barn uten tilsvarende utfordringer
- Skolebyggene er alle universelt tilrettelagte for både elever og ansatte så alle kan oppleve mestring
- Larvik bruker mer ressurser på forebygging enn på reparering fordi vi vet at det på sikt koster mindre
- Kommunale bygg som står tomme på kveldstid brukes av lokalsamfunn til ulike initiativer

- Sosiale møteplasser er lett tilgjengelige - det forebygger demens
- Å finne omgivelser og tilbud attraktive er med på å skape
- trivsel for den enkelte og friste andre til å flytte hit
- Vi har fokus på de små, enkle tinga som betyr noe for den enkelte
- Vi har aldersvennlige og universelt utforma miljøer ute og inne
- Samarbeid skjer på forhånd, ikke som en ettertanke
- Nærmiljøene - satse lokalt for å skape/videreutvikle lokalt hvor tilhørigheten er
- Vi tør å satse på nyetableringer så barnefamilier ønsker å komme: bo trygt, bo sikkert, gode skoler,
- gode barnehager, gode møteplasser
- Vi planlegger langsiktig og helhetlig - hvis vi bygger ut et nytt boligmiljø så må vi også sikre trygghet
- i infrastrukturen rundt bomiljøet (barnehage, skole, nærmiljøsentre) - vi kan ikke fjerne tilbud rett
- etter at nye boområder bygges ut
- Vi holder på politiske beslutninger
- Lover og regler er fleksible nok til å kunne benytte seg av frivillige krefter og trygg nok for brukere

Oppsummering innspill introdeltakere ved Larvik læringscenter:

- Et fantastisk sted - trygt og godt
- Behov for flere sosiale møteplasser, både urbane og i natur, strender
- Behov for et rikt og variert kulturtilbud som er tilgjengelig og helst gratis, også for voksne
- Muligheter for talent/masterclass - tilbud for utvikling av både barn og voksne
- Gode muligheter for deltakelse i arbeidslivet
- Mer norskopplærings-muligheter, ikke kun introprogrammet
- Behov for mer søppelbøtter så sentrumsområder er rene og pene
- Bedre leieboliger til rimeligere leie
- Bedre tilrettelegging for å kunne sette seg ned ulike steder: benker gjør omgivelser mer sosiale
- Flere tilgjengelige treningsapparater utendørs

Oppsummering innspill avtroppende og påtroppende ungdomsråd:

“At det er ting å finne på og steder det er lett å komme seg til og være”

- Behov for forebyggende rusarbeid, spesielt retta mot ulovlige rusmidler - dette kan vi ikke la bli normalisert
- Gode, tilgjengelige møteplasser både inne og ute
- Masse bra kultur -og fritidstilbud - også om vinteren
- Trygge gater
- Aktiviteter som ikke koster noe
- Billig (helst gratis) og enkel kollektivtransport
- Gode skole nær der vi bor
- Viktigere å prioritere vedlikehold av f.eks skoler enn å bygge en ishall
- Det er altfor mange tomme lokaler i og utenfor sentrum
- Politiets oppfølging av saker er ikke god nok
- Kommunens prioritering av penger kan bli bedre

- Liker ikke at gjeng, volds -og rusmiljø virker som det øker
- Alt blir bare dyrere - det gjør det vanskelig som ung å få delta
- Vi trenger arbeid - både deltid og heltid

Oppsummering innspill innbyggere:

- Viktig med nok arbeidsplasser og kulturmuligheter
- Turistattraksjoner
- Bygge samfunnet på respekt og tillit til hverandre
- Bedre sikkerhet
- Vi trenger hverandre som samfunn
- Vi snakker hverandre opp
- mer helhetlig utvikling av Larvik sentrum, inkludert ned til Farris bad og med tursløyfe opp til Farrisvannet
- Ivareta tilgjengelig og levedyktig natur og friluftsliv
- Ivareta matsikkerhet og matjord
- En lekepark for barn i sentrum
- Tenke mer på trivsel, ikke bare profitt
- Vi må fokusere på bærekraft i alt vi gjør
- Vi er en klimanøytral nullutslippskommune i 2040
- Bedre shoppingmuligheter i sentrum
- Vi må være attraktive for alle aldre, men spesielt for de unge
- Vi er moderne og interessante
- Bedre gjestehavnsmuligheter
- Flinkere til å selge våre fordeler
- Bedre utnyttelse av sjøfronten for stedsutvikling, rekreasjon, næringsutvikling og reiselivs -og sentrumsutvikling
- Legge til rette for samarbeid mellom kommune og private aktører
- Bygge kultur som fokuserer på å være positiv - legge godviljen til

Oppsummering innspill ansatte:

- Viktig å prioritere ressurser til å jobbe med tidlig innsats og forebygging for å hindre utenforskap
- Gode oppvekstvilkår
- Gode opplæringsløp som er fleksible så flere opplever mestring og inkludering
- Mer fleksibilitet i krav for stønad fra NAV så flere kan ta i bruk restarbeidsevne
- Vi trenger større innsats på sosial boligutvikling (med tanke på demografiutfordringer og sosioøkonomiske utfordringer)
- Vi trenger å ta vare på naturmangfold
- Videreutviklingen av gode nærmiljø kan bidra til å redusere presset på ressurskrevende tjenester
- Viktig å satse systematisk på kompetanse så vi klarer å omstille oss når behovene endrer seg
- Vi må være en ressurseffektiv organisasjon som er lett tilgjengelig for folk
- Vi er inkluderende og åpent - både som organisasjon og som samfunn
- Vi er digitalt langt framme
- Vi planlegger langsiktig
- Vi er attraktive som bosted, som arbeidsmarked og som arbeidsgiver
- Vi har gode kultur -og fritidstilbud

- Vi tar vare på naturen og har tilgjengelig friluftslivsmuligheter, også langs kysten
- Vi er et samfunn hvor folk engasjerer seg som frivillige - bidrar til høy verdiskaping og tilhørighet i lokalsamfunn
- Ansatte har et eierskap til overordna planer - innsatser og visjon oppleves samlende
- Vi utvikler aldersvennlige bomiljøer - det handler om stedsutvikling og nærmiljøkvaliteter. Vi ser bolig, kultur, næringsliv, helse og oppvekst i sammenheng.
- Vi samarbeider tverrsektorielt for å gi forsvarlige tjenester til innbyggerne gjennom hele livsløpet
- Våre folkevalgte er gode eksempler som løfter hverandre. Det politiske maktspeilet nedtones og fokuset blir på de gode samtalene som leder til de beste resultatene
- Det er en rød tråd i det vi gjør
- Vi bør ha inn bærekraftsmål 15: Livet på land
- Vi bruker ressursene våre der dette er hensiktsmessig - vi er fleksible
- Vi skal være gode på samhandling mellom innbyggere og tjenestene
- Vi har en tydelig retning på hvor vi vil
- Folk har behov for mer enn arbeidsplasser, vi trenger aktiviteter og sosiale møteplasser for voksne for ettermiddag og helg også skal vi være attraktive
- Vi må klare å tette gapet mellom forventninger og tilgjengelige ressurser i kommunale tjenester
- Vi bør ha inn bærekraftsmål 10: Mindre ulikhet
- Viktig med god utvikling av et handels -og sosial sentrum som ivaretar småbykvaliteter (gjelder også for lokalsentre)
- Alt er ikke like viktig. Hva skal vi prioritere for å bli mer inkluderende, hindre utenforskap, være en attraktiv bostedskommune?
- Vi jobber med de viktige og riktige tingene (kunnskapsbasert)
- Vi må fremme fellesskapstanken og inkludering i alle møter
- Vi tilrettelegger for frivillighet
- Vi har høy gjennomføringsevne
- Vi gir hjelp som hjelper
- Vi trenger å satse på barn og unge for å få en mer robust samfunnsutvikling